Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

20 päivänä syyskuuta 2018 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa – Elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista tehty Haagin pöytäkirja – 4 artiklan 3 kohta – Elatusapua koskeva vaatimus, jonka elatusapuun oikeutettu on esittänyt sen maan toimivaltaisessa viranomaisessa, jossa elatusvelvollisella on asuinpaikka – Lainvoiman saanut ratkaisu – Myöhempi vaatimus, jonka elatusvelvollinen on esittänyt samassa viranomaisessa ja jossa vaaditaan alentamaan vahvistetun elatusavun määrää – Elatusapuun oikeutetun saapuville tulo – Sovellettavan lain määrittäminen

Asiassa C-214/17,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Oberster Gerichtshof (ylin yleinen tuomioistuin, Itävalta) on esittänyt 28.3.2017 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 25.4.2017, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

**Alexander Mölk**

vastaan

**Valentina Mölk,**

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja C. G. Fernlund (esittelevä tuomari) sekä tuomarit S. Rodin ja E. Regan,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Alexander Mölk, edustajanaan L. Lorenz, Rechtsanwalt,

– Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ja M. Cancela Carvalho,

– Euroopan komissio, asiamiehinään M. Wilderspin ja M. Heller,

kuultuaan julkisasiamiehen 2.5.2018 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

on antanut seuraavan

**tuomion**

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 23.11.2007 tehdyn Haagin pöytäkirjan, joka on hyväksytty Euroopan yhteisön puolesta 30.11.2009 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2009/941/EY (EUVL 2009, L 331, s. 17; jäljempänä Haagin pöytäkirja), 4 artiklan 3 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä Alexander Mölk ja toisaalta hänen tyttärensä Valentina Mölk ja joka koskee elatusapua.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

### *Haagin pöytäkirja*

3 Haagin pöytäkirjan 3 artiklan otsikkona on ”Yleissääntö sovellettavasta laista”, ja kyseisessä artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Elatusvelvoitteisiin sovelletaan sen maan lakia, jossa elatusapuun oikeutetun asuinpaikka on, ellei tässä pöytäkirjassa toisin määrätä.

2. Siinä tapauksessa, että elatusapuun oikeutetun asuinpaikka muuttuu, uuden asuinpaikan lakia sovelletaan muutoksen tapahtumishetkestä lähtien.”

4 Kyseisen pöytäkirjan 4 artiklan otsikkona on ”Tiettyjä elatusapuun oikeutettuja suosivat erityissäännöt”, ja kyseisessä artiklassa määrätään seuraavaa:

”1. Seuraavia määräyksiä sovelletaan elatusvelvoitteisiin, joissa on kyse:

a) vanhempien elatusavusta lapsilleen;

– –

2. Jos elatusapuun oikeutettu ei kykene saamaan 3 artiklassa tarkoitetun lain nojalla elatusapua elatusvelvolliselta, sovelletaan tuomioistuinvaltion lakia.

3. Sen estämättä, mitä 3 artiklassa määrätään, sovelletaan tuomioistuinvaltion lakia, jos elatusapuun oikeutettu on saattanut asian sen valtion toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi, jossa elatusvelvollisella on asuinpaikka. Jos elatusapuun oikeutettu ei kuitenkaan voi saada elatusapua elatusvelvolliselta tämän lain nojalla, sovelletaan elatusapuun oikeutetun asuinpaikan lakia.

– –”

5 Mainitun pöytäkirjan 7 artiklassa, jonka otsikko on ”Sovellettavan lain valinta tiettyä menettelyä varten”, todetaan seuraavaa:

”1. Sen estämättä, mitä 3–6 artiklassa määrätään, elatusapuun oikeutettu ja elatusvelvollinen voivat tietyssä valtiossa tapahtuvaa tiettyä menettelyä varten nimenomaisesti valita kyseisen valtion lain sovellettavaksi elatusvelvoitteeseen.

2. Ennen tällaisen menettelyn vireillepanoa tehdystä valinnasta on oltava molempien osapuolten allekirjoittama sopimus kirjallisena tai millä tahansa välineellä tallennettuna siten, että sen sisältämät tiedot ovat saatavissa myöhempää käyttöä varten.”

6 Saman pöytäkirjan 8 artiklan otsikkona on ”Sovellettavan lain valinta”, ja kyseisen määräyksen sanamuoto on seuraava:

”1. Sen estämättä, mitä 3–6 artiklassa määrätään, elatusapuun oikeutettu ja elatusvelvollinen voivat milloin tahansa valita jonkin seuraavista laeista sovellettavaksi elatusvelvoitteeseen:

– –

b) sen valtion laki, jossa jommankumman osapuolen asuinpaikka on valinnan tekohetkellä;

– –

3. Tämän artiklan 1 kohtaa ei sovelleta alle kahdeksantoista vuoden ikäisen lapsen elatusapuun tai sellaisen aikuisen elatusapuun, joka henkilökohtaisten kykyjensä alentumisen tai riittämättömyyden vuoksi ei pysty ajamaan omia etujaan.

4. Sen estämättä, mitä osapuolten 1 kohdan mukaisesti valitsemassa laissa säädetään, kysymykseen siitä, voiko elatusapuun oikeutettu luopua oikeudestaan elatusapuun, sovelletaan sen valtion lakia, jossa elatusapuun oikeutetun asuinpaikka on valinnan tekohetkellä.

5. Elleivät osapuolet valinnan tekohetkellä olleet saaneet kaikkia tietoja ja olleet täysin tietoisia valintansa seurauksista, osapuolten valitsemaa lakia ei sovelleta, jos kyseisen lain soveltaminen johtaisi minkä tahansa osapuolen kannalta selvästi epäoikeudenmukaisiin tai kohtuuttomiin seurauksiin.”

### *Asetus (EY) N:o 4/2009*

7 Toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 (EUVL 2009, L 7, s. 1) 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan elatusvelvoitteisiin, jotka johtuvat perhe-, sukulaisuus-, avio- tai lankoussuhteesta.

– –”

8 Asetuksen N:o 4/2009 3 artiklan otsikkona on ”Yleiset säännökset”, ja kyseisessä artiklassa säädetään seuraavaa:

”Elatusvelvoitteita koskevissa asioissa ovat jäsenvaltioissa toimivaltaisia:

a) vastaajan asuinpaikan tuomioistuin, tai

b) velkojan asuinpaikan tuomioistuin, – –

– –”

9 Mainitun asetuksen 5 artiklan otsikkona on ”Vastaajan saapuville tuloon perustuva toimivalta”, ja kyseisessä artiklassa säädetään seuraavaa:

”Sen toimivallan lisäksi, joka tuomioistuimella on tämän asetuksen muiden säännösten nojalla, jäsenvaltion tuomioistuin on toimivaltainen, jos vastaaja vastaa kyseisessä tuomioistuimessa. Tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta, jos vastaaja on vastannut kiistääkseen toimivallan.”

10 Saman asetuksen 15 artiklassa, jonka otsikko on ”Sovellettavan lain määrittäminen”, säädetään seuraavaa:

”Elatusvelvoitteisiin sovellettava laki määräytyy [Haagin pöytäkirjan] mukaisesti niiden jäsenvaltioiden osalta, joita tämä väline sitoo.”

**Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset**

11 Alexander Mölk asuu Itävallassa, kun taas hänen tyttärensä Valentina Mölkin asuinpaikka on Italiassa.

12 Alexander Mölkillä on Bezirksgericht Innsbruckin (Innsbruckin piirioikeus, Itävalta) 10.10.2014 antaman ratkaisun perusteella velvollisuus maksaa tyttärelleen kuukausittaista elatusapua.

13 Kyseinen ratkaisu on annettu Itävallan lain mukaisesti sellaisen elatusapua koskevan vaatimuksen perusteella, jonka elatusapuun oikeutettu Valentina Mölk esitti mainitussa tuomioistuimessa Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

14 Alexander Mölk vaati vuonna 2015 Bezirksgericht Innsbruckia alentamaan mainitun elatusavun määrää 1.2.2015 alkaen sillä perusteella, että hänen nettotulonsa olivat pienentyneet. Valentina Mölk vaati elatusavun määrän alentamista koskevan vaatimuksen hylkäämistä.

15 Bezirksgericht Innsbruck hylkäsi Alexander Mölkin vaatimuksen 11.12.2015 Italian lain nojalla. Mainittu tuomioistuin totesi, että Alexander Mölkin vaatimukseen sovelletaan Haagin pöytäkirjan 3 artiklan 1 kohdan nojalla Italian lakia, koska Valentina Mölkin asuinpaikka vaatimuksen tekemisajankohtana oli Italiassa.

16 Landesgericht Innsbruck (osavaltion tuomioistuin, Innsbruck, Itävalta) antoi 9.3.2016 valitusmenettelyssä ratkaisun, jolla se vahvisti Bezirksgericht Innsbruckin ratkaisun, perustaen kuitenkin arviointinsa Itävallan lakiin.

17 Kyseinen muutoksenhakutuomioistuin katsoi, että koska kummankaan asianosaisen asuinpaikka ei ollut muuttunut, 10.10.2014 annetun Bezirksgericht Innsbruckin ratkaisun osalta sovellettava laki ei voinut muuttua vain sillä perusteella, että elatusvelvollinen oli esittänyt elatusavun määrän alentamista koskevan vaatimuksen vain muutamia kuukausia mainitun ratkaisun – joka oli saanut lainvoiman – antamisen jälkeen.

18 Alexander Mölk valitti kyseisestä ratkaisusta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen ja vaati, että elatusapua koskeva asia ratkaistaisiin Italian lain mukaisesti. Hän väittää, että jos kyseistä lakia olisi sovellettu oikein, hänen vaatimuksensa olisi pitänyt hyväksyä.

19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, mitä lakia olisi sovellettava sellaisessa tapauksessa, josta on kyse pääasiassa, ja toteaa, että oikeuskirjallisuudessa on esitetty kaksi vastakkaista näkemystä.

20 Ensimmäisen näkemyksen mukaan Haagin pöytäkirjan 3 artiklan mukaisesti määritetty laki on sen valtion laki, jossa elatusapuun oikeutetun asuinpaikka on, vaikkei se olekaan sen valtion laki, jossa elatusapuasiassa alkuperäisen ratkaisun tehnyt viranomainen on.

21 Toisen näkemyksen mukaan elatusvelvoitetta koskevassa asiassa jo sovellettua lakia on sovellettava sellaisen vaatimuksen osalta, jolla vaaditaan muuttamaan kansallista ratkaisua tai tunnustettua ulkomaista ratkaisua.

22 Oberster Gerichtshof (ylin yleinen tuomioistuin, Itävalta) on tässä tilanteessa päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko [Haagin pöytäkirjan] 4 artiklan 3 kohtaa, luettuna yhdessä 3 artiklan kanssa, tulkittava siten, että elatusvelvollisen tekemään hakemukseen, joka koskee lainvoimaisella päätöksellä vahvistetun elatusmaksun alentamista tulotason muuttumisen vuoksi, sovelletaan elatusapuun oikeutetun asuinmaan lakia myös siinä tapauksessa, että tuomioistuin on vahvistanut siihen saakka maksettavan elatusmaksun [Haagin pöytäkirjan] 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti elatusapuun oikeutetun hakemuksesta sen valtion lain mukaan, jossa elatusvelvollisella edelleenkin on asuinpaikka?

Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:

2) Onko [Haagin pöytäkirjan] 4 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että elatusapuun oikeutettu ’saattaa asian’ sen valtion, jossa elatusvelvollisella on asuinpaikka, toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi myös siinä tapauksessa, että elatusvelvollinen on pannut menettelyn vireille kyseisessä viranomaisessa ja elatusapuun oikeutettu vastaa asiassa kiistämällä vaatimuksen aineellisesti [asetuksen N:o 4/2009] 5 artiklassa tarkoitetulla tavalla?”

## Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

23 Aluksi on muistettava, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen tulkitsemaan Haagin pöytäkirjaa (tuomio 7.6.2018, KP, C-83/17, EU:C:2018:408, 25 kohta).

### *Ensimmäinen kysymys*

24 Ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee, onko Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että sellaisesta tilanteesta, josta on kyse pääasiassa ja jossa suoritettava elatusapu on vahvistettu lainvoimaisella ratkaisulla elatusapuun oikeutetun vaatimuksesta ja kyseisen 4 artiklan 3 kohdan nojalla kyseisen määräyksen mukaisesti tuomioistuinvaltion lain nojalla, seuraa se, että kyseistä lakia sovelletaan sellaiseen myöhemmin esitettyyn vaatimukseen, jonka elatusvelvollinen on esittänyt asuinpaikkansa toimivaltaisessa viranomaisessa elatusapuun oikeutettua vastaan saadakseen elatusavun määrää alennettua.

25 Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohdan perusteella elatusapuun oikeutetun aloitteesta sovelletaan sen estämättä, mitä kyseisen pöytäkirjan 3 artiklassa määrätään, tuomioistuinvaltion lakia, jos elatusapuun oikeutettu – kuten Valentina Mölk pääasiassa – on saattanut asian sen valtion toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi, jossa elatusvelvollisella on asuinpaikka.

26 Esille nousee kysymys siitä, onko – mikä kyseisen 4 artiklan 3 kohdan sanamuodon perusteella ei ole täysin selvää – kyseisellä määräyksellä yhä vaikutuksia silloin, kun elatusvelvollinen, kuten Alexander Mölk pääasiassa, saattaa saman viranomaisen käsiteltäväksi myöhemmän vaatimuksen, jolloin aiemmin osoitettua lakia sovellettaisiin myös uuteen menettelyyn.

27 Jotta tähän kysymykseen voidaan vastata, Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohtaa on tulkittava ottaen huomioon paitsi kyseisen määräyksen sanamuoto myös sen asiayhteys ja sen säännöstön tavoitteet, johon se kuuluu.

28 Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohdan asiayhteydestä on todettava, että kyseinen artikla on osa liittymäsääntöjen järjestelmää, joka on luotu mainitulla pöytäkirjalla, jossa määrätään sen 3 artiklan mukaisesti ensisijaisesti sovellettavaksi laiksi sen maan laki, jossa elatusapuun oikeutetun asuinpaikka on. Haagin pöytäkirjan laatijat ovat katsoneet, että kyseisellä lailla on läheisin yhteys elatusapuun oikeutetun tilanteeseen ja sillä siis voidaan parhaiten säännellä niitä konkreettisia ongelmia, joita elatusapuun oikeutettu voi kohdata (tuomio 7.6.2018, KP, C-83/17, EU:C:2018:408, 42 kohta).

29 Haagin pöytäkirjan 4 artikla sisältää tiettyjen elatusapuun oikeutettujen hyväksi vahvistettuja erityisiä sääntöjä, jotka koskevat muun muassa vanhempien velvollisuuksia lapsiinsa nähden ja joita sovelletaan toissijaisesti. Mainitun 4 artiklan 2 kohdassa määrätäänkin, että jos elatusapuun oikeutettu ei kykene saamaan kyseisen pöytäkirjan 3 artiklassa tarkoitetun lain nojalla elatusapua elatusvelvolliselta, sovelletaan tuomioistuinvaltion lakia.

30 Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohdalla poiketaan puolestaan kyseisessä pöytäkirjassa vahvistetusta ja tämän tuomion 28 kohdassa mieleen palautetusta säännöstä, jonka mukaan toimivaltainen viranomainen soveltaa ensisijaisesti sen maan lakia, jossa elatusapuun oikeutetun asuinpaikka on. Kyseisessä 4 artiklan 3 kohdassa vaihdetaan Haagin pöytäkirjan 3 artiklassa ja 4 artiklan 2 kohdassa määrättyjen liittymäperusteiden järjestys ja määritetään ensisijaiseksi tuomioistuinvaltion laki, jos elatusapuun oikeutettu on saattanut asian sen valtion toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi, jossa elatusvelvollisella on asuinpaikka (tuomio 7.6.2018, KP, C-83/17, EU:C:2018:408, 44 kohta), ja toissijaiseksi sen valtion laki, jossa elatusapuun oikeutetun asuinpaikka on, jos elatusapuun oikeutettu ei kykene saamaan tuomioistuinvaltion lain nojalla elatusapua elatusvelvolliselta.

31 Koska Haagin pöytäkirjassa määrätään, että sen valtion lain sijaan, jossa elatusapuun oikeutetun asuinpaikka on, voidaan ensisijaisesti soveltaa tuomioistuinvaltion lakia, kyseisessä pöytäkirjassa annetaan elatusapuun oikeutetulle mahdollisuus valita välillisesti tuomioistuinvaltion laki siten, että kyseinen valinta seuraa siitä, että elatusapuun oikeutettu esittää vaatimuksensa sen valtion toimivaltaisessa viranomaisessa, jossa elatusvelvollisen asuinpaikka on.

32 Tällä mahdollisuudella pyritään tavoitteeseen, joka liittyy tarpeeseen suojella elatusapuun oikeutettua, jota pidetään heikompana osapuolena hänen suhteessaan elatusvelvolliseen nähden, antamalla elatusapuun oikeutetulle de facto mahdollisuus valita vaatimuksensa osalta sovellettava laki. Tässä tilanteessa on todettava, että kun se menettely, jossa kyseistä vaatimusta on käsitelty, on päättynyt lainvoiman saaneeseen ratkaisuun, Haagin yleissopimuksen 4 artiklan 3 kohdasta ei seuraa, että kyseisen valinnan vaikutukset olisi ulotettava sellaiseen uuteen menettelyyn, jota ei ole saattanut vireille elatusapuun oikeutettu vaan elatusvelvollinen.

33 Lisäksi on todettava, että koska kyse on poikkeussäännöstä Haagin pöytäkirjan 3 artiklassa esitettyyn sääntöön nähden, sitä on tulkittava suppeasti ulottamatta sitä siinä nimenomaisesti mainitun tilanteen ulkopuolelle.

34 Näitä näkökohtia tukee selitysmuistio, jonka Andrea Bonomi on laatinut Haagin pöytäkirjasta (kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevän Haagin konferenssin 21. istunnossa hyväksytty teksti).

35 Kuten Bonomi on todennut kyseisen muistion 67 kohdassa, poikkeus, joka kohdistuu perustavanlaatuiseen liityntään elatusapuun oikeutetun asuinpaikan lakiin, voidaan oikeuttaa, jos elatusapuun oikeutettu päättää itse saattaa asian vireille elatusvelallisen asuinvaltiossa, kun taas poikkeus vaikuttaisi liialliselta siinä tapauksessa, että asia saatetaan kyseisessä valtiossa vireille elatusvelallisen aloitteesta esimerkiksi silloin, kun on kyse elatusvelvoitteita koskevan ratkaisun tarkistamista koskevasta vaatimuksesta.

36 Tätä arviointia tukee myös kyseisen 4 artiklan 3 kohdan vertailu Haagin pöytäkirjan niiden määräysten kanssa, joilla annetaan osapuolille mahdollisuus valita yhdessä elatusvelvoitteen osalta sovellettava laki, eli kyseisen pöytäkirjan 7 ja 8 artiklan kanssa.

37 Haagin pöytäkirjan 8 artiklassa sallitaan se, että elatusapuun oikeutettu ja elatusvelvollinen valitsevat milloin tahansa jonkin kyseisen 8 artiklan 1 kohdassa mainituista laeista sovellettavaksi elatusvelvoitteeseen. Tällä tavoin määritettyä lakia ei sovelleta ainoastaan tiettyyn menettelyyn vaan kaikkiin tällaista velvoitetta koskeviin menettelyihin.

38 Koska tällainen sovellettavan lain valinta on pitkäkestoinen, Haagin pöytäkirjan laatijat ovat määränneet tietyistä kyseisen pöytäkirjan 8 artiklan soveltamista koskevista edellytyksistä, jotta minimoitaisiin kielteisten vaikutusten riski muun muassa elatusapuun oikeutetun kannalta. Näistä edellytyksistä on mainittava muun muassa edellytys, joka on kyseisen 8 artiklan 3 kohdassa ja jonka mukaan ainoastaan 18 vuotta täyttäneet henkilöt voivat tehdä tällaisen valinnan mainitun artiklan perusteella. Saman 8 artiklan 5 kohdassa määrätään lisäksi, että elleivät osapuolet valinnan tekohetkellä olleet saaneet kaikkia tietoja ja olleet täysin tietoisia valintansa seurauksista, osapuolten valitsemaa lakia ei sovelleta, jos kyseisen lain soveltaminen johtaisi minkä tahansa osapuolen kannalta selvästi epäoikeudenmukaisiin tai kohtuuttomiin seurauksiin.

39 Näitä suojamääräyksiä ei ole olemassa siltä osin kuin on kyse Haagin pöytäkirjan 7 artiklasta, jossa myös sallitaan se, että osapuolet valitsevat sovellettavan lain, mutta yksinomaan tietyn menettelyn osalta. Lain valinta koskee näin ollen ainoastaan kyseistä menettelyä eikä samaa elatusvelvoitetta koskevia seuraavia menettelyjä, mikä rajoittaa kyseisen valinnan kielteisiin vaikutuksiin liittyvää riskiä.

40 Se, ettei tällaisia suojamääräyksiä sisälly Haagin yleissopimuksen 4 artiklan 3 kohdan sanamuotoon, tukee myös näkemystä siitä, että kyseistä määräystä sovelletaan ainoastaan yhteen menettelyyn eli menettelyyn, jonka elatusapuun oikeutettu on saattanut vireille kyseisessä määräyksessä nimenomaisesti määrätyissä olosuhteissa.

41 Tästä on todettava, että – kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 48 kohdassa huomauttanut – se, että elatusapuun oikeutetun tekemä, Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohtaan perustuva tuomioistuinvaltion lakia koskeva alkuperäinen valinta merkitsisi sitä, että kyseistä lakia sovellettaisiin myös myöhempään menettelyyn, jonka elatusvelvollinen on saattanut vireille asuinpaikkansa toimivaltaisessa viranomaisessa, mahdollistaisi Haagin pöytäkirjan 8 artiklan 3 kohdassa määrätyn vähimmäisikärajan ja muiden kyseisessä 8 artiklassa olevien suojamääräysten kiertämisen.

42 Näin ollen on katsottava, että Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohta koskee yksinomaan tilannetta, jossa elatusapuun oikeutettu valitsee välillisesti tuomioistuinvaltion lain menettelyssä, jonka hän on saattanut vireille sen maan toimivaltaisessa viranomaisessa, jossa elatusvelvollisen asuinpaikka on, eikä kyseinen määräys ulotu myöhempään menettelyyn, joka on saatettu vireille sen jälkeen, kun alkuperäisessä menettelyssä annettu ratkaisu on saanut lainvoiman.

43 Tätä päätelmää ei horjuta se Portugalin hallituksen mainitsema seikka, että on mahdollista, että kyseinen myöhempi menettely on pantu vireille piakkoin ensimmäisen menettelyn jälkeen ja että olisi ristiriitaista, että kyseisiä keskenään vastakkaisia vaatimuksia, jotka koskevat lyhyttä ajanjaksoa, jonka aikana osapuolten asuinpaikka ei ole muuttunut, tarkasteltaisiin eri oikeusjärjestysten kannalta.

44 Tästä on korostettava, ettei sovellettavan lain määrittäminen voi riippua siitä ajankohdasta, jona mahdollinen toinen menettely on saatettu vireille. Tällainen tulkinta loukkaisi nimittäin ennakoitavuuteen liittyvää tavoitetta, johon Haagin pöytäkirjalla pyritään (ks. vastaavasti tuomio 7.6.2018, KP, C-83/17, EU:C:2018:408, 41 kohta).

45 Se, että samojen osapuolten välisissä peräkkäisissä menettelyissä sovelletaan eri lakeja, on toki valitettavaa, mutta se liittyy Haagin pöytäkirjassa vahvistettujen lainvalintasääntöjen järjestelmään, kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 42 ja 64 kohdassa todennut.

46 Edellä esitettyjen näkökohtien perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että sellaisesta tilanteesta, josta on kyse pääasiassa ja jossa suoritettava elatusapu on vahvistettu lainvoimaisella ratkaisulla elatusapuun oikeutetun vaatimuksesta ja kyseisen 4 artiklan 3 kohdan nojalla kyseisen määräyksen mukaisesti tuomioistuinvaltion lain nojalla, ei seuraa se, että kyseistä lakia sovelletaan sellaiseen myöhempään vaatimukseen, jonka elatusvelvollinen on esittänyt asuinpaikkavaltionsa tuomioistuimessa elatusapuun oikeutettua vastaan saadakseen elatusavun määrää alennettua.

***Toinen kysymys***

47 Toisella kysymyksellään kansallinen tuomioistuin tiedustelee, onko Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että elatusapuun oikeutettu kyseisessä artiklassa tarkoitetulla tavalla ”saattaa asian” sen valtion, jossa elatusvelvollisella on asuinpaikka, toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi silloin, kun elatusvelvollinen on pannut menettelyn vireille kyseisessä viranomaisessa ja elatusapuun oikeutettu asetuksen N:o 4/2009 5 artiklassa tarkoitetulla tavalla vastaa asiassa kiistämällä vaatimuksen aineellisesti.

48 Kuten ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen annettavan vastauksen yhteydessä tehdystä tarkastelusta ilmenee, Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohta on poikkeusmääräys tämän tuomion 28 kohdassa mieleen palautettuun ensisijaiseen liittymäsääntöön, joten sen soveltamista ei ole ulotettava siinä nimenomaisesti määrättyjen tilanteiden ulkopuolelle.

49 Tätä määräystä sovelletaan ainoastaan kahdella edellytyksellä, eli sillä edellytyksellä, että viranomainen, jonka käsiteltäväksi asia saatetaan, on sen valtion viranomainen, jossa elatusvelvollisella on asuinpaikka, ja sillä edellytyksellä, että asian saattaa kyseisen viranomaisen käsiteltäväksi elatusapuun oikeutettu, eli toisin sanoen elatusapuun oikeutetun on pantava asia vireille.

50 Kuten asetuksen N:o 4/2009 5 artiklassa säädetään, siinä tapauksessa, että kyse on asiasta, jonka elatusvelvollinen on pannut vireille sen maan viranomaisessa, jossa hänellä on asuinpaikka, se, että elatusapuun oikeutettu vastaa kyseisessä viranomaisessa, voi toki merkitä, että kyseinen viranomainen on toimivaltainen.

51 Tällaisesta toimivallan hyväksymisestä ei kuitenkaan voida johtaa sitä, että elatusapuun oikeutettu on myös Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla ”saattanut asian” sen maan viranomaisen käsiteltäväksi, jossa elatusvelvollisella on asuinpaikka.

52 Tästä tulkinnasta seuraisi se, että – kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 72 kohdassa – kyseisessä määräyksessä vahvistettua tuomioistuinvaltion lakia sovellettaisiin kaikissa menettelyissä, jotka saatetaan vireille tällaisessa viranomaisessa, vaikka ensimmäiseen kysymykseen annettavasta vastauksesta ilmenee, että se mahdollisuus, joka Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohdassa on jätetty elatusapuun oikeutetulle valita välillisesti kyseinen laki, koskee ainoastaan hänen itsensä aloitteesta vireille pantuja menettelyjä.

53 Kun edellä esitetyt näkökohdat otetaan huomioon, toiseen kysymykseen on vastattava, että Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, ettei elatusapuun oikeutettu kyseisessä artiklassa tarkoitetulla tavalla ”saata asiaa” sen valtion, jossa elatusvelvollisella on asuinpaikka, toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi silloin, kun elatusvelvollinen on pannut menettelyn vireille kyseisessä viranomaisessa ja elatusapuun oikeutettu asetuksen N:o 4/2009 5 artiklassa tarkoitetulla tavalla vastaa asiassa kiistämällä vaatimuksen aineellisesti.

## Oikeudenkäyntikulut

54 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kuudes jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 23.11.2007 tehdyn Haagin pöytäkirjan, joka on hyväksytty Euroopan yhteisön puolesta 30.11.2009 tehdyllä neuvoston päätöksellä 2009/941/EY, 4 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että sellaisesta tilanteesta, josta on kyse pääasiassa ja jossa suoritettava elatusapu on vahvistettu lainvoimaisella ratkaisulla elatusapuun oikeutetun vaatimuksesta ja kyseisen 4 artiklan 3 kohdan nojalla kyseisen määräyksen mukaisesti tuomioistuinvaltion lain nojalla, ei seuraa se, että kyseistä lakia sovelletaan sellaiseen myöhempään vaatimukseen, jonka elatusvelvollinen on esittänyt asuinpaikkavaltionsa tuomioistuimessa elatusapuun oikeutettua vastaan saadakseen elatusavun määrää alennettua.**

2) **Elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 23.11.2007 tehdyn Haagin pöytäkirjan 4 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, ettei elatusapuun oikeutettu kyseisessä artiklassa tarkoitetulla tavalla ”saata asiaa” sen valtion, jossa elatusvelvollisella on asuinpaikka, toimivaltaisen viranomaisen käsiteltäväksi silloin, kun elatusvelvollinen on pannut menettelyn vireille kyseisessä viranomaisessa ja elatusapuun oikeutettu toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä elatusvelvoitteita koskevissa asioissa 18.12.2008 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 4/2009 5 artiklassa tarkoitetulla tavalla vastaa asiassa kiistämällä vaatimuksen aineellisesti.**

Allekirjoitukset